

De Volkskrant

Commentaar

Pieter Klok

Het huidige pensioenstelsel zou per ongeluk weleens heel goed kunnen werken in magere jaren

20 juli 2022

Het vermogen van ambtenarenpensioenfonds ABP is in een half jaar met 66 miljard gedaald, een afname van 12 procent. Niettemin gaan de pensioenen dit jaar omhoog. De afgelopen jaren, toen het vermogen van de pensioenfondsen hard steeg, bleven de uitkeringen juist gelijk waardoor de koopkracht van gepensioneerden daalde.

Deze op het eerste gezicht ondoorgrondelijke logica is te danken aan het wonderlijke fenomeen rekenrente. Om te bepalen hoeveel geld nu opzij moet worden gezet om straks pensioenen uit te kunnen keren, wordt een euro van nu vermeerderd met de rente van nu. Omdat de rente de afgelopen jaren extreem laag was, moest er relatief veel geld in kas worden gehouden en konden de pensioenen niet meegroeien met de inflatie. Nu is de situatie precies omgekeerd.

Veel gepensioneerden ervoeren dit als een groot onrecht. In werkelijkheid leverde een euro veel meer rendement op, waardoor de pensioenfondsen in hun ogen rijker waren dan de rekenregels voorspiegelden. Je zou daar nog aan kunnen toevoegen dat de rente kunstmatig laag was, omdat hij niet tot stand kwam op de financiële markten, maar vooral het gevolg was van het monetaire beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). De gepensioneerden hadden dus een punt.

Dit neemt niet weg dat het in de pensioendiscussie onmogelijk is om te bepalen wat een eerlijke verdeling van de pensioenpot is. Daarvoor zou je in de toekomst moeten kunnen kijken, precies weten hoe het pensioenvermogen zich verder ontwikkelt. Als de beurskoersen de komende decennia vrolijk blijven stijgen, kunnen we achteraf concluderen dat we de huidige generatie gepensioneerden tekort hebben gedaan. Als de beurskoersen amper stijgen of zelfs dalen, zullen we concluderen dat de toekomstige generatie gepensioneerden de dupe is van de te royale pensioenen van de generaties voor hen.

Niettemin zijn er veel politici en deskundigen die met grote stelligheid beweren dat ze wel weten wat eerlijk is. Omdat de discussie tussen hen is vastgelopen, is besloten iedereen in het nieuwe pensioenstelsel een eigen pensioenpot te geven, zoals je kinderen een eigen bakje chips geeft om te voorkomen dat de een zoveel chips in zijn mond propt dat er voor de ander niets overblijft. Een ingewikkelde operatie want het is nog helemaal niet eenvoudig om te berekenen hoeveel geld er in dat individuele potje moet. De vraag wat eerlijk is, is ook in dit geval moeilijk te beantwoorden.

De hoogte van het pensioen wordt straks meer dan nu bepaald door geluk. Het pensioen krijgt deels dezelfde dynamiek als het eigen huis, waar de overwaarde en de hypotheekschuld grotendeels worden bepaald door het moment waarop iemand zijn eerste huis heeft gekocht. Het zal de solidariteit in de samenleving niet per se ten goede komen, wat de vraag opwerpt of het dispuut over de rekenrente niet op een andere manier opgelost had kunnen worden. Wordt het huidige stelsel niet te makkelijk afgedankt?

Het is misschien onlogisch om de pensioenen te verhogen op het moment dat de beleggingsresultaten tegenvallen, maar voor gepensioneerden is het juist zeer welkom. Nu de inflatie hoog is, is een verlaging van het pensioen zeer ongewenst. Doordat de pensioenfondsen in de vette jaren spaarzaam zijn geweest – misschien te spaarzaam – kunnen ze in de magere jaren, zoals nu, royaler zijn en blijkt het huidige stelsel per ongeluk misschien wel heel goed te werken.

In het Volkskrant Commentaar wordt het standpunt van de krant verwoord. Het komt tot stand na een discussie tussen de commentatoren en de hoofdredactie.